

Paulus ni surat i nban-muri verin Timotius

Tbas afa ovi vek

Tali surat ovi Paulus ntulis ra munuk na'a Surat Ralan a, na surat ini nban-muri lalean. Ia ntulis surat ini na'ut i ra'abu'i ia na'a kota Roma (1:1-8, 16-18; 2:9). Ia nanovak ne, veka rukun fedan ia (4:6), ba ntulis surat ini ma nkirim verin Timotius. Timotius ini tuv marmuri ia, ovu nfatuang Paulus mnanat roak, ovu vali ia nban-ulu verin tamata ovi rorang Yesus rira sidovung a na'a kota Efesus.

Paulus ni surat ini neluk snurak i nban-muri lalean a verin Timotius. Ia nera ma Timotius yarak nti nalola ia (4:9, 21), tevek nmaseak roak Timotius (1:3-5). Ia nfangrebat Timotius ralan a, boma ralan urun ma nfabana Duila'a Ni karya a (1:6-7). Paulus nsurak vali Timotius ma nair tamata ra na'a afa ovi kena ra (1:13; 2:2; 3:14), ovu ntabu tamata ovi rair afa ovi wol kena ra (2:14, 16-18), ovu vali iva'un ma nfamalik Ubu Ni Ivar Lolin a, ovu nfabana Duila'a Ni karya a (4:1-2).

Na'a surat ini, na Paulus nfamalik tamata irua ovi rair afa ovi wol kena ra. Ira rair ne, "Amar i tamata matmatan ra rva'at ewal a, nlia roak" (2:17-18). Ihin a ne, Ubu nala roak vava'at ngorva'an verin ita na'a lanit ivavan a, na'uk veka wol nfava'at ewal ita na'a amar ovi veka rma ini. Paulus nfalak ne, tamata avyai rira afa ovi rair ra wol kena lahir. Na'a amar ovi veka rma ini, na Ubu veka nfava'at ewal tamata

inorang ovi rmata roak a. (1 Korintus 15:12, 19-23; 1 Tesalonika 4:16-17)

Surat ini ihin a

1. Paulus ni vaivatul ovi rban-ulu a (1:1-2)
2. Paulus nfalak fara weninyai verin Ubu, tevek Timotius ni inorang a verin Yesus. (1:3-5)
3. Paulus nfangrebat Timotius ralan a, boma ralan urun ma nfabana Duila'a Ni karya a. (pasal 1:6—4:8)
4. Paulus nera ma Timotius yarak nti nalola ia. (4:9-15)
5. Velik ne Paulus nana'a bu'i ralan, ovu mane rukun ia ma nmata, na'uk naklo'i a'uk ni vava'at a verin Ubu. (4:16-18)
6. Paulus nala salam verin Timotius. (4:19-22)

¹⁻² Ya'a, Paulus, ususan surat ini verin Timotius. Ya'a ulobang oa wean yanak lalean. Ubu ralan nfalak ma nfili ya'a ma eluk rasul verin Kristus Yesus, boma ti ufamalik Ubu Ni tnorung a. Tnorung ini nfalak ne, iki norang Kristus Yesus, na veka ni vava'at kakiwal.

Amaflurut verin Yamadida Ubila'a ovu Duila'a Kristus Yesus ma fara nala Ni rala lolin ovu nfaturu Ni silobang verin oa, boma mu vava'at a malinan watan.

Fara tfabana ma lolin Ubu Ni karya

³ Ya'a ufalak fara weninyai verin Ubu, tevek oa ta baba. Ufadawang Ubu, ovu Ia nka'a ralang ila'a ne, wol otu sala ovu tamata liak. Ubung-nusing ra raraning vali Ia. Ovan-amar, na ungnanang lalawatan oa na'a ning falurut ra

verin Ubu. ⁴ Ya'a ungnanang na'ut i tsiama* ita, na ralam lalau ma lum ra rdiiti. Wean inyai bi, inak ma ulola oa, boma ralang a lolin. ⁵ Ya'a ungnanang ne, morang urun Kristus, wean lahir ubum vata i naran Lois ovu renam i naran Eunike rorang Ia. Ira rorang lan Yesus, beti oa. Ya'a uka'a basil ne, mu inorang a wean vali ira. ⁶ Wean inyai bi, ufanganang oa, boma iva'um ma fwabana karya i Ubu nala verin oa, wean i tamata ra ba'i rafraik yafu ma deka nmata. Ia nala karya yai verin oa na'ut i ufadoku limang ra na'a oa. ⁷ Deka bwobar ma fwabana karya yai, tevek Ubu nala Ni Roh verin ita, ovu wol mane nfabobar ita. Na'uk Ni Roh nfangrebat ovu nfangora lahir ita ovu Ni rala lolin a, ovu notu ma tka'a ma tatahang nal raladida ra na'a afaka watan.

⁸ Ba deka mwa'it ma fwamalik dida Duila'a, ovu vali deka mwa'it ya'a, velik ne ra'abu'i ya'a tevek ufamalik Ia. Mera verin Ubu ma nala ngrebat verin oa, boma mtahang nala afa susa ra, tevek tfamalik Ni Ivar Lolin. ⁹ Ubu nsikat ita tali dida salasilan ra, ovu nera ita ma raladida ra rmerat urun. Afa lolin ovi totu ra wol rala vava'at kakiwal verin ita. Na'uk Ubu ka'i nala vava'at kakiwal verin ita, tevek Ni rala lolin verin ita, ovu norang lahir afa ovi ralan nfalak ra. Ubu wol notu lanit ivavan obin, na nfadoku roak ne, veka nala Kristus Yesus ma al ntevut ita. ¹⁰ Fiang ini Ubu nfaturu roak Ni lolin a verin ita, tevek Kristus Yesus nma roak ma neluk Raja i nsikat ita tali dida salasilan ra. Yesus nvisal-nvasil matmatan roak, ba velik ne tmata, na'uk

* 1:4 1:4 Vaivatul tsiama na'a vai Mala, berpisah.

Ia nala vava'at kakiwal verin ita ma itmunuk Ubu tna'a wan isa. Ia nfamalik roak vava'at kakiwal ini na'a Ni Ivar Lolin. ¹¹ Ubu nfili ya'a ma eluk Ni rasul ma ufamalik ovu air Ni Ivar Lolin yai verin tamata ra. ¹² Wean inyai bi utuan susa rivun, ti naran i ra'abu'i ya'a, na'uk wol uma'it, tevek uka'a lahir Yesus, ovu orang urun Ia. Uka'a basil ne, ti naran amar i veka nma ewal a, na Ia veka nsi'ik ya'a ma lolin.

¹³ Timotius, wean i mair tamata ra, na morang ma lolin afa ovi air roak verin oa. Mungnanang vali ma fwaklo'i a'uk mu vava'at verin Kristus Yesus, ovu mlobang Ia ovu vali tamata ra. ¹⁴ Ubu nala varvara verin ita ma tair Ni vaivatul ra verin tamata ra. Ia Ni Roh nleal ita ma nlobang ita, ba msi'ik ma lolin Ivar Lolin yai.

¹⁵ Oa mka'a roak ne, tamata ovi rorang Yesus na'a propinsi Asia[†] yai, rivun ila'a rafla talik roak ya'a. Figelus ovu Hermogenes rti talik vali ya'a.

¹⁶ Fara Duila'a nala Ni rala lolin verin Onesiforus ovu ni rahan teta, tevek ia nma lalawatan ma nfaloling ralang a. Ia wol nma'it ma nalola ya'a na'a bu'i ralan. ¹⁷ Na'ut i naran kota Roma, na nkiwal ma ndav-nala lahir ya'a. ¹⁸ Oa mka'a vali ne, ia nlobang ma dawan ya'a na'a kota Efesus. Ba fara Duila'a nfaturu Ni silobang a verin Onesiforus na'ut i veka nma ma nukun tamata ra munuk na'a lanit ivavan a.

2

Yesus Kristus nala linga'an verin Timotius

[†] 1:15 1:15 Wan i rfanara ia ne, Asia, lan a nana'a negara Turki ni lahir varat.

¹ Baba Timotius, oa wean yanak lalean oa. Fara mu inorang nangrebat, tevek Kristus Yesus nala roak Ni rala lolin verin ita. ² Oa mrenar roak afa ovi air verin tamata rivun, ma rsi'ik ovu rarenar lahir. Ba mair vali tamata ovi rot-orang lalawatan afa ovi rfalak ra, ovu ira rka'a ma rair tamata liak ra.

³ Baba, oa musti movu ya'a ma mususan wam, boma mtahang nala afa susa ra, wean meluk suldadu lolin verin Kristus Yesus. ⁴ Ni lolin a, mu vava'at wean suldadu ovi rfabana rira karya ra. Ira inar ma rot-orang afa ovi rira dawan nfareta verin ira. Wean inyai bi, ira wol rovu na'a karya liak ra. ⁵ Tamata ovi rkarya verin Ubu, na ira wearira tamata ovi rafla silalia. Ba ira musti rot-orang inukun ra na'a silalia yai, tevek wean i wol rorang, na wol rala akataka verin ira. ⁶ Tamata va'i i nkarya ma dawan al notu ni va'i a, ia veka na'an lan ni karya enan a. Oa vali mkarya ma dawan, boma Ubu nfakena oa na'a mu karya. ⁷ Fwanovak ma lolin afa ovi ufalak ra, tevek Duila'a veka nlobang oa ma fwan-aran munuk afa avyai.

⁸ Mungnanang Yesus Kristus, ubun nusin Raja Daud. Ubu nfava'at ewal roak Ia tali matmatan. Ufamalik Ivar Lolin ini verin tamata ra. ⁹ Tamata ra rotu sian ya'a ovu rkeak ya'a ovu kakeak tma'an, tevek ufamalik Ubu Ni Ivar Lolin ini. Ira rotu ya'a wean tamata sian watan. Na'uk wol rkeak nala Ubu Ni vaivatul ra. ¹⁰ Wean inyai bi, utahang nal ralang ma uvara watan susa ovi utuan ra. Velik ne tamata ra rotu sian ya'a, na'uk ufamalik watan Ubu Ni vaivatul ra, ma tamata ovi Ia nfili ra rarenar ma rorang, boma na'a

amar i veka nma yai, na rira vava'at kakiwal vali na'a Kristus Yesus wan i nfitik nyadat.

¹¹⁻¹² Ba fara mtahang nal ralam na'a susa ra, tevek vaivatul ovi kena urun:

“Wean i tovu roak na'a Kristus Ni matmatan,
na veka tva'at vali ovu Ia.

Wean i tatahang ralad na'a afa susa ra,
na ita veka tfareta vali ovu Ia na'ut i nma ewal.

Na'uk wean i tfalak ne wol torang roak Ia,
na Ia veka nyalak vali ne, wol nka'a ita.

¹³ Wean i ita tfadoku ma wol torang roak Ia,
na Ia veka not-nala watan afa ovi nyalak ra,
tevek Ia nfakena lahir Ni tnorung ra.”

Timotius nfangnanang ira ma deka rorang vaivatul ovi rfarsangal Ubu Ni vaivatul ra

¹⁴ Timotius, eka fwangnanang tamata ovi rorang Yesus na'a afa ovi ufalak ra. Ubu nala ngrebat verin oa ma msurak ira ma deka vair na'a vaivatul ihirira ra. Afa avyai wol ihir akataka, ovu veka rot-visal tamata ovi rarenar, rira inorang a. ¹⁵ Msi'ik ma lolin ma mair Ubu Ni vaivatul mnga'un ra, ma ntorung ma fwabana Ni karya. Mkarya ma dawan, boma ti naran mu amar kena ma mdiri Ubu wahan ralan, na wol mwa'it. Oa musti mka'a Ubu Ni vaivatul ra ma mair ma lolin tamata ra. ¹⁶ Deka morang ngrihi ovi rfarsangal Ubu Ni vaivatul ra. Afa ovi tamata avyai rair ra rotu ma tamata ra rfaroa tenarira tali Ubu. ¹⁷ Afa ovi rair ra ra'an ralarira ra wean suhut ngnea-ngnuban i nsoru ma na'an tamata tenan a. Tali tamata avyai, na tamata irua nararira Himeneus ovu Filetus. ¹⁸ Ira rban-talik roak linga'an i kena, ba rotu ma tamata

boku wol rorang roak Yesus. Ira rfalak ne, Ubu nfava'at munuk roak tamata ra tali matmatan. ¹⁹Velik ne wean inyai, na Ubu Ni vaivatul ra kena urun, ba torang watan. Ubu Ni vaivatul ra wean watu dawan ovi rotu na'a rahan ni fanderen ma nangrebat urun. Na'a watu dawan avyai rwalur ne, "Duila'a nka'a Ni tamata ra munuk," ovu Ia nfalak vali ne, "Tamata iki watan nfalak ne Duila'a Ni ia, na musti ntalik ma deka notu kikyai salasilan ra."*

²⁰Baba, eka mrenar vaivatul kamkuma ovi. Na'a rahan dawan isa, na trea binan ovu ta'a rivun ma rotu boku tali masa, boku tali perak, na boku vali tali aa te bal. Tamata ra rala binan ovu ta'a ovi rotu tali masa te perak na'a amar dawan, te wean i mangun ra rma, na'uk binan ovu ta'a liak ra rala ma amar-amar al rafna'an na'a. ²¹Ba wean i tamata isa ntalik roak tali afa ovi wol lolin ra, na Ubu veka nfili ia ma nkarya verin Ia. Ia veka wean binan lolin ovi tamata ra rala ma ralang rira mangun ra. Ubu Ni roak tamata yai, ba ni vava'at nmerat. Ia ntorung ma novu karya lolin ra munuk. ²²Ba wean inyai ta baba, na deka motu afa sian ovi tuv marmuri ba'i rotu ra. Mkarya ma dawan ma mu vava'at nmalola, ovu ralam urun ma fwakena afa ovi fwalak ma rotu ra. Fara mu silobang a dawan ovu mdava ni malinan watan. Motu wean inyai vali ovu tamata ovi ralarira urun ma raraning Duila'a. ²³Deka morang tamata ovi vair ma rangrihi afa ovi boda-badi ra. Oa mka'a roak ne, afa avyai rotu watan mi rsingarahi i. ²⁴Na'uk tamata ovi rkarya verin Ubu deka rsingarahi ovu

* 2:19 2:19 Bilangan 16:5

tamata liak. Ira musti rmarkai verin tamata ra munuk, ovu rsiair ma lolin, ovu vali rira fikiran a blawat. ²⁵ Ira musti rfakabava tenarira ra ma al rsurak ovu rtabu tamata ovi rangal ira, boma Ubu ki nkarya na'a ralarira ra. Fara rahil ma rtalik tali rira salasilan ra, boma rorang ne, Ubu Ni vaivatul ra kena urun. ²⁶ Wean inyai beti rka'a ne, lan ana nitdawan nweang nala ira ma rorang ni linga'an. Na'uk fiang ini, rorang roak Ubu Ni vaivatul ra, ba nitdawan wol not-nala roak ira.

3

Susa dawan na'a amar ovi veka rma ini

¹ Baba, mrenar ma lolin afa ovi mane ufalak ini. Na'ut i amar ra mane rlia roak, na veka susa dawan ila'a. ² Tevek tamata ra veka rfikir a'uk tenarira ra, ovu rlobang rira kubang ra. Ira veka rfakaratat tenarira ra ma rfamalik rira metan ra. Ira veka inar ma rfalak sian tamata ra, ovu rafena ma rorang renarir-yamarira ra. Ira veka rafena ma rfalak fara weninyai verin tamata ovi rlobang ira, ovu vali wol rorang Ubu. ³ Ira wol rka'a ma rsilobang, rafena ma rabun afa sian ovi tamata ra rotu verin ira, ovu inar ma rsiklabir ma rfalak sian tamata ra. Ira veka wol rkamlabir ma rtahang ralarira ra, ba rsivaval sian, ovu rangal afa ovi lolin ra. ⁴ Ira inar ma rfedi rira kida ra verin tamata ovi wol inar lahir ira, ovu rotu afa ovi sian ra tia ma watan, ma wol rfikir aran afa ovi rotu ra. Ira rfadawang a'uk tenarira ra ovu rotu a'uk afa ovi inarira, na'uk wol rlobang lahir Ubu. ⁵ Ira iva'ur ma rti rira rahan falurut a, ma rotu ma felarira ra wean tamata ovi rorang Ubu, na'uk rira vava'at

ra rfaturu ne, wol rorang Ia. Fwaroa tenam a tali tamata avyai.

⁶ Tevek tali tamata avyai, na tamata buku rti fanfonak watan ira na'a tamata liak rira rahan ra, ma rweang vata ovi rira fikiran ra katketa ma rorang a'uk afa ovi rfalak ra. Vata ovi rira salasilan ra rivun, ba rorang a'uk rira ininan sian ra. ⁷ Vata ovi inar ma tamata ra rair afa ngorva'an ra verin ira, na'uk wol rfan-aran afa ovi kena ra. ⁸ Tamata siweang avyai wearira Yanes ovu Yambres. Lan a, ira rangal Musa. Ba wean vali inyai verin tamata ovi rangal afa ovi kena ra. Ira ulurira ralan ra rasmotak watan ovu rira inorang wol kena lahir, ba afa ovi rotu ma Ubu nala'ing ira.* ⁹ Na'uk wol uturira, tevek tamata rivun veka rsi'ik ma rka'a lahir rira bodabadi ra, wean lahir Yanes irua Yambres rira bodabadi ra.

Paulus ni snurak situli verin Timotius

¹⁰ Na'uk oa mka'a munuk roak afa ovi air ra, ning vava'at a, ning dardirin a ovu ning inorang na'a Yesus Kristus. Oa mka'a vali ne utahang nal ralang ovu ning silobang a. ¹¹ Oa msi'ik roak ne tamata ra rwi-rwa ya'a, ovu ning susa ra. Ira rotu afa ovi na'a kota Antiokhia, kota Ikonium ovu kota Listra.† Tamata ra rotu sian urun ya'a, na'uk Duila'a novun ya'a ma wol akataka. ¹² Ba wean inyai, na iki watan inan ma ni vava'at nmalola ovu Kristus Yesus, na tamata ra veka

* **3:8** 3:8 Ita wol tsi'ik Yanes irua Yambres nararira ra na'a Perjanjian Mnanat. Snain a Yahudi rira tomu nfamalik ne, lalan a tamata irua ini limar vu'un ma rotu afa farian na'a Mesir. † **3:11** 3:11 Kisah 13:14-52, 14:1-7, 8-20

rwi-rwa vali ia. ¹³ Na'uk tamata sian ra ovu tamata siweang ra rira sian veka ntafal ila'a. Ira veka rsiklabir-sikual ira, ovu tamata liak veka rlabir vali ira. ¹⁴ Na'uk oa ta baba, morang a'uk afa ovi kena ra. Morang lalawatan afa lolin ovi amair roak verin oa yai, tevek oa mka'a ne ami amair roak oa, ovu afa ovi amair ra kena. ¹⁵ Oa mungnanang vali ne tali mu kako'u, na mka'a roak Surat Ralan ihin a. Ubu Ni vaivatul ra rfaturu ne, wean inba ma mu vava'at kakiwal, tevek morang a'uk Kristus Yesus. ¹⁶ Vaivatul ovi rna'a Surat Ralan a, munuk lahir rtali Ubu, ovu kena, ma tala vaivatul avyai ma tair ovu tatabu tamata ra ma rfakena rira sala ra. Surat Ralan kena vali ma nair tamata ra, boma rira vava'at ra rmalola. ¹⁷ Wean inyai, na Surat Ralan nlobang Ubu Ni tamata ra munuk, boma nfakesi ira ma rot-nala afa lolin ra munuk.

4

Iva'um na'a mu tnorung a

¹ O Timotius! Ya'a ralang urun ma usurak lahir oa na'a Ubu ovu Yesus Kristus wahan ralan a. Na'a amar i Yesus Kristus veka nma ewal ma nfareta tamata ra wean lahir Raja, na Ia veka nfaleka inukun verin tamata ovi rmata roak ovu ovi rva'at obin. Ba usurak oa ne: ² Fwamalik Ubu Ni vaivatul ra verin tamata ra. Mususan wam, boma velik ne inar te wol inar ma rarenar, na'uk mungrihi watan. Fwakena tamata ovi rair afa ovi wol kena ra, mtabu tamata ovi rotu afa sian ra ovu fwaloling ira ma rotu afa lolin watan. Wean i mair ira, na mtahang ralam ma dawan. ³ Tevek naran ni amar ana, tamata ra veka rafena

ma rarenar tamata ovi rair afa ovi kena ra, na'uk veka rorang watan afa ovi inar ra. Ira veka rasdovu guru rivun ma rair afa ovi inar ma rarenar a. ⁴ Ira veka rafena ma rarenar Ubu Ni vaivatul ra, na'uk inar ma rarenar tomu ovi wol kena ra. ⁵ Usurak oa ta baba, ma velik ne sian te lolin, na mususan wam ma lolin. Mtahang ralam watan na'a mu susa ra. Fwabana mu karya ma fwamalik Ubu Ni Ivar Lolin verin tamata ra. Fwabana ma lolin vali mu karya liak ovi Ubu nala verin oa.

⁶ Ya'a ala roak ning vava'at neluk persembahan verin Ubu, ovu ning amar sarseri roak ma umata.* ⁷ Ya'a orang ma lolin roak banbanan i Ubu nala verin ya'a. Otu munuk roak karya ovi Ubu nala verin ya'a, ovu ufamalik lalawatan dida inorang na'a Yesus Kristus. ⁸ Ba unaban watan ma amar kena, ma Duila'a veka naval ya'a na'a lanit ratan, tevek ning vava'at kena ovu Ia. Ia veka nukun tamata ra ovu Ni inukun mnga'un. Duila'a wol mane naval watan ya'a, na'uk verin tamata ovi rlobang Ia ovu inar urun ma nma ewal.

Paulus nala snurak verin Timotius

⁹ Timotius, yarak mdava linga'an ma mwa ma itrua na'a ini veki. ¹⁰ Ufalak wean inyai, tevek Demas nti talik roak ya'a ma nti kota Tesalonika, tevek nlobang afa ovi rna'a lanit ivavan ini. Kreskes nti propinsi Galatia, na Titus nti vali ma nana'a propinsi Dalmatia. ¹¹ Lukas a'uk sa'i

* **4:6** 4:6 Paulus laran veka nvoat, wean anggur i tamata Yahudi ra ba'i rala ma neluk rira persembahan te korban verin Ubu. Keluaran 29:38-41; Filipi 2:17

ndoku ovu ya'a. Ba mdava Markus ma mirua mya ini, tevek nlobang ya'a na'a ning karya. ¹² Ya'a usinir roak Tikhikus ma nti kota Efesus. ¹³ Ba amar i veka mwa ini, na mtaha ning ravit blawat i ufadoku verin Karpus na'a kota Troas. Mtaha vali ning buku ra. Ya'a inak buku ovi rotu tali afwatan ulin ra nlia munuk buku liak ra.

¹⁴ Aleksander i ba'i notu binan ovu afa liak ra tali tembaga notu sian da'in ya'a, ba Ubu veka nbalas ni afa sian ovi notu ra. ¹⁵ Msi'ik wam ma lolin, tevek ia nangal ma dawan Ivar Lolin i amfamalik a.

¹⁶ Amar i betfasa ulotar tenang na'a fareta, na wol tamata isa vali nma ma nfatuang ya'a, na'uk rti talik munuk ya'a. Era verin Ubu ma deka nukun ira na'a afa yai. ¹⁷ Na'uk Duila'a nfatuang ya'a ma nfangrebat ya'a, ba ufamalik Ni Ivar Lolin a verin tamata ovi wol Yahudi ra ma rarenar munuk. Ubu nlobang ya'a ma tamata ovi mane rfedan ya'a wol rot-nala. ¹⁸ Duila'a veka nbelat ya'a ma nfaroa sian tali ya'a. Ia veka novun ya'a ma ti una'a Ni Fareta na'a lanit ratan. Ita tfadawang Ia lalawatan. Kena urun!

Paulus nala snurak situli

¹⁹ Ya'a ala salam verin Priskila, Akwila ovu Onesiforus ni rahan teta. ²⁰ Erastus nleal kota Korintus obin, na uban-talik vali Trofimus na'a kota Miletus, tevek na'ut inyai, na nawar ia. ²¹ Radridin sarseri roak, ba mususan wam ma mwa ini kikyai. Ebulus, Pudes, Linus, Klaudia ovu tamata liak ovi rorang Yesus rala salam verin oa.

²² Fara Duila'a nfatuang oa ovu nfangrebat
ralam a, ovu vali naflahar bir tinemun. Surat
i ususan ini, lawan watan ini.

Ya'a Paulus, ala salam verin mia

Surat Ralan na'a Vaidida

Fordata: Surat Ralan na'a Vaidida (New Testament)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fordata

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Apr 2023 from source files dated 29 Jan 2022

ad2f572b-0c2a-58a6-8da1-aa7be8bee2bb